

Geschiedenis in de klas

Franse Revolutie in beeld

Beeldbronnen-reeks

4

Inhoud

1 Oorzaken van de Franse Revolutie	4
2 Verloop van de Franse Revolutie	16

Vormgeving

Hannie van den Berg Grafische Vormgeving en DTP

Samenstelling

De eerste versie werd in 1988 gepubliceerd en was samengesteld door:

Henk Innemee

Sandra Niekerk

Aad Roeleveld

Barend Bode

In deze tweede versie zijn de meeste zwart-wit beeldbronnen uit de eerste versie nu in kleur. Enige beeldbronnen die voor ons onvindbaar bleken, zijn vervangen door andere. De eindredactie van de tweede versie was in handen van Conny Bastiaans en Leo Dalhuisen.

ISBN/EAN: 978-90-73021-08-2

www.geschiedenisindeklas.com – tweede versie – november 2012

Voorwoord

In het kader van het pre-doctorale gedeelte van de lerarenopleiding geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Leiden hebben drie studenten en een docent onderzoek gedaan naar prenten uit de tijd van de Franse Revolutie. Dit boekje komt uit dat onderzoek voort. Bij de uitbreiding van deze tweede versie is gepoogd meer aspecten van oorzaken en verloop te betrekken.

Er is zo goed mogelijk gepoogd de vindplaats en de makers van de originelen op te sporen. In de meeste gevallen is dat gelukt. We hopen in de nabije toekomst ook wat resteert voorzover mogelijk te traceren en stellen hulp daarbij op prijs.

Bij de meeste beeldbronnen is toelichtende informatie opgenomen. Docenten die leerlingen met een deel van de beeldbronnen aan het werk willen zetten, kunnen een deel van de toelichtingen bij de beeldbronnen verwijderen, als zij meer aan de leerlingen willen overlaten.

Dit bronnenboekje biedt verschillende mogelijkheden tot onderzoek door leerlingen. We noemen hieronder enkele.

Mogelijkheid 1:

Het beeldmateriaal van hoofdstuk 1 biedt de kans leerlingen op zoek te laten gaan naar oorzaken van de Franse Revolutie:

- de in het door de leerlingen gebruikte leerboek genoemde oorzaken kunnen worden getoetst aan de verzameling beeldbronnen in hoofdstuk 1. Daarbij kunnen bijvoorbeeld de volgende vragen uitgangspunt zijn:
 - 1 Welke in het leerboek genoemde oorzaken herken je in welke afbeeldingen?
 - 2 Welke andere (mogelijke) oorzaken vind je in deze beeldbronnen?
- de leerlingen kunnen ook los van het gebruikte leerboek naar oorzaken op zoek gaan. Daarbij kunnen de leerlingen bijvoorbeeld onderscheid maken in soorten oorzaken, zoals:
 - 1 directe oorzaken en indirecte oorzaken (of omstandigheden die bijdroegen tot);
 - 2 oorzaken van meer en minder belang.

Mogelijkheid 2:

Het beeldmateriaal van beide hoofdstukken, of een door de docent of leerling te bepalen deel ervan:

- kan worden getoetst aan de beschrijving van het verloop van de Franse Revolutie in het gebruikte leerboek: Welke beeldbron past het best bij welk deel van de tekst?

- Of, uitgaande van het historisch overzicht in het leerboek, kunnen (groepjes) leerlingen op zoek gaan naar bijvoorbeeld één of twee best passende beeldbronnen per paragraaf of subparagraaf.

Mogelijkheid 3:

Docenten of leerlingen kunnen uit de verzameling beeldbronnen vanuit bepaalde gezichtspunten enkele beeldbronnen (laten) selecteren. Enkele voorbeelden:

- de rol van vrouwen in de Franse Revolutie,
- het buitenland en de Franse Revolutie,
- voor en tegenstanders van de Revolutie in Frankrijk,
- selecteren naar standplaatsgebondenheid van de kunstenaar.

1 Oorzaken van de Franse Revolutie

1

Titel: 'Het begrotingstekort'

Kunstenaar: onbekend

Origineel: Engelse prent uit 1788 in de Photothèque des Presses de la Cité et Jérôme da Cunha

Adel en geestelijkheid verdwijnen met de inhoud van de schatkist. De minister van financiën, Calonne, zegt tegen koning Lodewijk XVI, dat hij niet weet waar het geld gebleven is. Minister Calonne was er niet in geslaagd de Franse staatshuishouding te saneren. Het staatstekort was ontstaan door het oneerlijk geregelde belastingstelsel: adel en geestelijkheid hoefden geen belasting te betalen, zodat de lasten gedragen werden door de Derde Stand: bourgeoisie, kleine burgerij, boeren en arbeiders. Door het systeem van de belastingpacht kwam een groot deel van de belastingen niet in de schatkist terecht, maar bij de adel en de hoge geestelijkheid. Daarnaast had de Franse regering teveel leningen gesloten die zij niet meer terug kon betalen. Tenslotte kostten de vele oorlogen die Frankrijk in de 18de eeuw voerde (met name de Amerikaanse Vrijheidsoorlog) zoveel, dat de schatkist leeg was. In april 1787 werd Calonne ontslagen en hij vluchtte naar Engeland om aan vervolging wegens verduistering te ontkomen.

2

Titel: De Derde Stand torst de Franse monarchie

Kunstenaar: onbekend

Origineel: onbekend

De tekenaar is van mening dat de Franse monarchie (de lelie op de rijksappel is het symbool van het Franse koningshuis van Bourbon) niet gedragen wordt door adel en geestelijkheid, maar door het volk (de spade en korenmand staan symbool voor de werkende bevolking, met name de boeren). De inspanningen van de Derde Stand, onder meer het betalen van de belastingen, houden het koningshuis overeind.

3

Titel: 'In het verleden werden de meest nuttigen vertrapt' (Eerste en Tweede Stand verpletteren de Derde)

Kunstenaar: onbekend

Origineel: Franse prent uit 1789 in de Bibliothèque Nationale de France, Parijs
 Deze prent, de eerste in een serie van twee, tekent de stand van zaken tijdens het Ancien Régime. De adel en de geestelijkheid verpletteren de Derde Stand onder zware lasten en belastingen, terwijl zij zelf op grond van privileges geen belasting hoeven te betalen. Op de steen staat 'taille, impôts et corvées' te lezen. De taille was een directe grondbelasting; impôt betekent belasting en de corvées waren de herendiensten die de boeren zonder enige vergoeding verrichtten voor adel en geestelijkheid.